

Hodie donum datur gratie

In nativitate Domini

Hodie donum datur gratiae

Graduel de Fontevrault fol.254v-255r.

*Hodie, hodie, **hodie** donum datur **gratie**, donum datur **gratie**.*

*Sol oritur **iustitie** humana tectus **specie**,*

*ut mundum salvet **perditum**, non hominis sed **meritum**.*

*Gabriel, Gabriel, Gabriel detulit **nuntia**: Letandum est tibi **Maria**.*

*Quam dei preelegit **gratia** Virgo respondit **dubia**.*

*Nocte novit nec **taliam**, dum virgo viris **nescia**.*

*Gaudeamus **pariter**: clausum prius **graviter***

*Celi parens est **iter**, quod ore **prophético***

*dictum fuit **publico**, ortu Pater **deico**.*

*Consonamur **modico**: Deus erit et **homo**.*

*Quod Eva commisit **temere**, reparat venter **puerpere**,*

*Deico tumescens **honore**,*

*per cuius boni **uteri** parentum culpa **liberi**,*

*celo possimus **ingeri**, celo possimus **ingeri**.*

Dr. P. Stevens

HODIE DONUM DATUR GRATIAE

Graduel de Fontevrault fol. 254v-255r

Heden, heden, heden wordt de gave der genade geschonken,
wordt de gave der genade geschonken.

De zon der gerechtigheid gaat op in mensengestalte,
om de verdorven wereld te redden,
maar het is niet de verdienste van een mens.

Gariël, Gabriël, Gabriël heeft de boodschap gebracht:
‘Gij moet u verheugen, Maria.

De maagd, door de genade van God uitverkozen,
heeft aarzelend geantwoord.

In haar duisternis kende zij dit niet,
zij die als maagd geen man bekende.

Laten wij ons gelijkelijk verheugen:
De poort van de hemel, eerder zwaar gesloten,
staat weer open,
zoals door de mond der profeten
aan het volk is gezegd,
door de geboorte uit God de Vader.

Wij stemmen in bescheidenheid in:
God zal ook mens zijn.

Wat Eva in den blinde heeft bedreven,
herstelt de schoot van haar die de Zoon ter wereld brengt,
vervuld van eerbied voor God,
opdat wij door haar goede Zoon
vrij van de schuld van onze voorouders,
de hemel kunnen binnengaan,
de hemel kunnen binnengaan.

Vertaling: Dr. P. Stevens

Graduel de Fontevrault zit vol verrassingen. Al eerder bestudeerde ik de volgende gezangen:

Gloriose flos caelorum fol.4

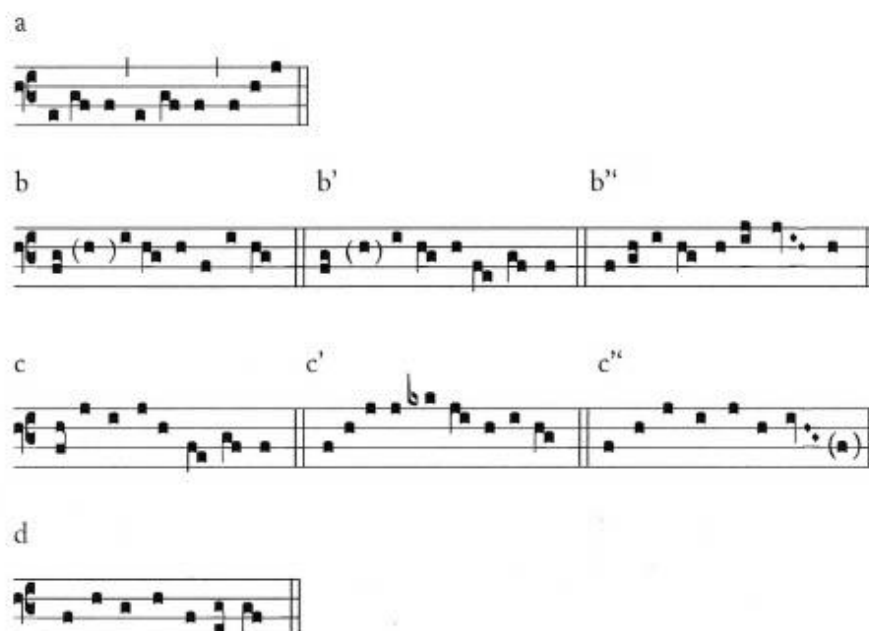
Natus est hodie Sequentia de Nativitate fol.27r

Res est admirabilis Sequentia de Sancta Maria fol.238r

Dit is het vierde gezang dat mijn aandacht heeft: cantus de nativitate Domini ***Hodie, hodie, hodie donum datur gratiae...*** fol.254v-255r (nrs.508-509).

De componist van Graduel de Fontevrault heeft een eigen stijl van componeren. Hij verzamelt een aantal melodiefragmenten en combineert en herhaalt die op allerlei manieren. Ook woorden met bijbehorende melodie krijgen een herhaling. In dit gezang de woorden *hodie* en *Gabriel*.

Dat heeft iets kunstmatigs maar toch is het resultaat een gregoriaans gezang met een mooie opbouw. De omvang is klein, een septiem. Volledig protus maar met een verrassend gedurfd trituslot. Dit zijn de gebruikte melodiefragmenten:

En zo ontstaat het volgende melodieschema, dat volledig correspondeert met de tekst.

a b b'

*Hodie, hodie, **hodie** donum datur **gratie**, donum datur **gratie**.*

b b c

*Sol oritur **iustitie** humana tectus **specie**,
ut mundum salvet **perditum**, non hominis sed **meritum**.*

a c' c'

*Gabriel, Gabriel, Gabriel detulit **nuntia**: Letandum est tibi **Maria**.*

c' b

*Quam dei preelegit **gratia** Virgo respondit **dubia**.*

b' b'

*Nocte novit nec **talía**, dum virgo viris **nescia**.*

c'' c'' c'' d d d

*Gaudeamus **pariter**: clausum prius **graviter***

*Celi patens est **iter**, quod ore **prophético***

*dictum fuit **publico**, ortu Pater **deico**.*

d d

*Consonamur **modico**: Deus erit et **homo**.*

c' c' c' b b' b b''

*Quod Eva commisit **temere**, reparat venter **puerpere**, Deico tumescens **honore**, per
cuius boni **uteri** parentum culpa **liberi**, celo possimus **ingeri**, celo possimus **ingeri**.*

Wat kunstmatig is, zijn de toegevoegde klinkers o met de bijbehorende grondtoon re. (notenbalk 8, 9 en 10.) Ik ben zo vrij geweest om de o's uit het notenbeeld te verwijderen. Ze zijn storend en onnodig. En de toepassing is niet consequent.

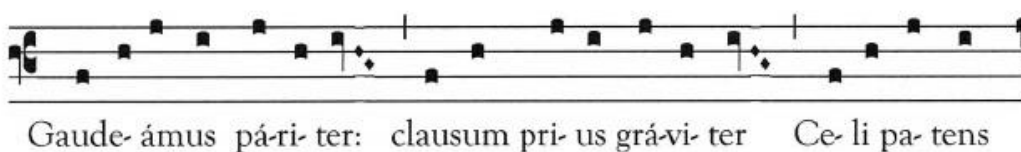
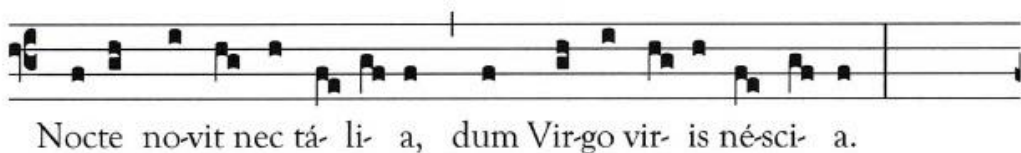
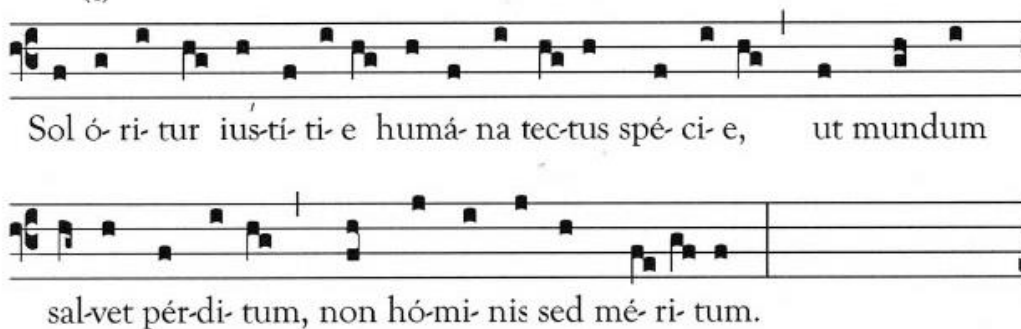
Vindt u mijn handeling te vrijpostig dan kunt u op de frontpagina zien hoe de o's teruggeplaatst kunnen worden.

Seq.: Hódie donum datur grátiae

fol. 254 v

(1)

est i-ter, Quod o-re prophé-ti-co dictum fu-it pú-bli-co,

or-tu Pa-ter dé-i-co.

Conso-ná-mur mó-di-co: De-us e-rit et homo.

Quod E-va commí-sit té-me-re. Re-pá-rat venter pu-ér-pe-re,

fol. 255r

Dé-i-co tu-mescens ho-nó-re, per cu-ius bo-nis ú-te-ri pa-rén-

tum cul-pa lí-be-ri, ce-lo pós-si-mus ín-ge-ri, ce-lo pós-si-

L.K.

mus ín-ge-ri.

(1) De - re - van gritur is vervangen door een - mi-.

Jan Lipsch:	Kwadraatnotatie
Dr. P. Stevens:	Vertaling
Marg Vroomen:	Lay-out en eindredactie
Louis Krekelberg:	Restitutie en verantwoording
Maasbracht, augustus 2024	